

LIKOVNI NOTES

UMETNICI NOVOG SADA — POZORJU

Likovni salon Tribine mladih, april-maj.

Period aprilskih mena, dakle i ovaj ovogodišnji, Novi Sad i njegova kulturna javnost pamte po akcijama Sterijinih pozorišnih igara. U to ime se na svim javnim mestima, koncertnim dvoranama, izložbenim galerijama i sličnim raspoloživim prostorijama, odvija kulturna aktivnost u mnogočemu dostojna renomea i tradicije Sterijinog pozorja. Tako je na Tribini mladih, u likovnom salonu, egzistirala izložba pod naslovom »Savremeni likovni umetnici Novog Sada«. Ovaj naziv i ovakva prezentacija odgovara suštini prikazanog, mada bi se u jednom savesnijem kritičkom sudu imalo šta zameriti. Drugi deo ove izložbe zaprema unutrašnjost teatra na maloj sceni (Ben Akiba).

Namera mi je da u ovom tekstu gledaocu pružim na uvid tek jedan deo izložbe, i to onaj koji krasi prostor tzv. »Parket salona« na Tribini mladih. Ako ćemo odvajati, dakle, klasifikovati, ostaje evidentno da su na delu izložbe o kojoj govorimo zastupljeni radovi grafičara i vajara, ljudi nešto mlađih godišta. Pa i ovu naoko grubu podelu moguće je svrstati na nekoliko stilski ili tematski prepoznatljivih komponenti. Na primer, grupu grafičara, gledano po onom elementarnom ostvarenom finalnom produktu grafičkog lista ili mape, predstavljaju autori: Sterios Arvanitidis, suzdržan u koloritu koji se doživljava kao ciglasto-pepeljaste prenatrpane periferije tehnoloških ispljuvaka grada u kome još živimo, i po tretmanu obrade okrenut više uticaju zapadnjačke produkcije; Cvetan Dimovski, sličnog kolorita ali sa metafizički shvaćenim doživljajem vremena i prostora kroz elemente narativne figuracije i pastelno rumenu divljinu pejzaža; Milan Stanojev, anegdotski raspoložen, prečišćenog valera u spektru sivkastih tekstura, beskompromisno kritičan prema mnoštvu zala svakidašnjice.

Od vajara, Ljubomir Denković prisutan je svojim smislom za senzualnost, neobičnu osećajem za volumen i sposobnošću da sa krajnjim odsustvom banalnosti materijalizuje neuhvatljivu i suštastvenu misao. Dalje, slede Slobodan Bodulić i Ratko Gikić, ona mlada generacija stasala oko 1970-te svojim naglašenim sluhom za mirnu revoluciju tzv. klasične škole vajarstva, Julijana Kiš, sa neobičnom obradom mrtve prirode iako na nedovoljno originalan način, kao i najmlađi među njima Andrija Vasiljević upućen na doživljaj eksperimenta potenciranjem iluzije ruinirane plastičnosti gipsanih objekata.

Majstore ilustracije, ili čisto slikarski opredeljene autore, predstavljaju: Ferenc Maurits, radovima tipografske gustine, stasali iz vremena umetnikovog preorijentisanja u koloričnost linije; Petar Čurčić, kondenzovan u crtežu i rustično-tekstualne kompozicije; Vera Zarić, sa opredeljenjem na slikarski iscizelirane crteže olovkom i Slobodan Kuzmanov, slikarski nedovoljno pot-

vrđen, u grafizmu pomalo sirov i raslojen, mada dosta interesantan po lako uočljivoj anegdoticnosti alegorijske predstave slika. Petar Mojak je stvaralac koga je moguće, po godištu jednako kao i po slikarskom tretmanu, odvojiti kao poseban kvalitet, nastao iz takođe specifičnih uslova. On svojim učešćem sa jednim radom, koji je, ima se utisak, sasvim slučajno upao u ovakvo predstavljanje, a pre svega je bleđa projekcija inače plodnog autorovog opusa, ovoj čitavoj akciji daje nepotreban, stidno bojani kolorit.

Ostaje kao osnovni utisak da je bilo dobro, čak preko potrebno, videti sve izloženo, jer se mogućnošću sagledavanja i nekih grešaka često formira novo mišljenje o eventualnosti prostriranja dosad ostvarenog kvaliteta, kao i novi kvalitet uopšte.

Milan Milić-Jagodinski

GRAFIČKI DIZAJN VIDEN ISKOSA

Galerija savremene likovne umetnosti, »Matica Srpska«

Radovi dvojice autora, Seva Boška i Branislava Dobanovačkog, ne obeležavaju svojim kvantitetom onaj poznati utisak o zajedničkom (grupnom) istupanju, tim pre što je odbir i obim ekspanata svakog ponaosob, moguće kao jedno kompletno i samostalno javljanje. Tako ovo zajedništvo nećemo gledati sa aspekta zaokružene, neznatno podvojene celine ni autora kao umetničke ličnosti istovetnih i neizbežno srodnih pogleda na svet, već upravo kao samostalno, autohtono javljanje pojedinca kao kreativnog individuuma. Opravdane su i jasne pobude organizatora da u svoj izložbeni repertoar uvrsti dva pre svega mlada autora i da termine izložbe veže u datume proslave Dana mladosti, ali je u najmanju ruku nezahvalno njihove kreativne potencijale meriti jednakim aršinom. Jer sličnosti koje je lako moguće zapaziti u njihovim radovima, podležu varijabilnom bodovnom tretmanu prosečnog, po prilici, čak, nedovoljno upućenog gledaoca. U jednom, nešto drugačijem vizuelnom kontekstu, delokrug rada u kome se kreće Dobanovački, ispunjen je autorovom naglašenom senzibilnošću i prirodnom darom za posebnosti simboličkog načina izražavanja. Kod Seva Boška stihijsko-romantičarski zanos suspregnut je znatno razvijenijim osjećajem za egzaktnu atributu kolorističke akombinatorike, a mudrovanje nad raspućinovski širokim teksturalnim vrednostima linijskog toka crteža, prizemljeno u dopustive kalupe ovovremenih, nekako tipično naših lokalizama. U oba primera razlika je bitna, pa je logično da se javlja potreba za jasnim podertavanjem svake od umetničkih individua.

Kad govorimo o grafičkom dizajnu, terminu koji je sve više tek šlagerasti eho odomaćene dive: Primenjena umetnost, onda je jasno da bismo hteli da učestvujemo — makar samo kao posmatrači — u naporima stvaralaca, entuzijasta, za prevazilaženjem minornih karakteristika ofucanog pojma nove vizualizacije. Rezultati rada Dobanovačkog prikazani kroz naročito potenciranu dominaciju plakatskih likovnih rešenja, upućuju na neke od vrlina (a i mana) ovakvog grozničavog nastojanja. Uzevši kao osnovnu vizuelnu determinantu, sredstva programerskog načina kontaktibilnosti sa svetom: ališ i njegove korelative — autor

zapravo prihvata ponudenu mu štafetsku palicu ranijih vodećih generacija takvog jednog likovnog tretmana. Sprovodeći ga u delo prilično uspešno, on se, što bi mogla da bude jedna od osnovnih zamerki, a u istoj meri to nije, laća izražajnih sredstava koji svojom direktnom asocijacijom oslikavaju prepoznatljive celine zapadnjačke likovne kulture. To su naprosto logično prouzrokovane sfere uticaja. A da je u pitanju etimološka progresija jednog metodološkog postupka, potvrđuje nepritajen porast tehničko-tehnološke ekspanzije svih mogućih i nemogućih pomagala čitave mašinerije današnjeg progressa bazno razvijenih civilizacija. Sav taj industrijski aparat stavljen je, čak uz podršku humano orijentisanog dela čovečanstva, u službu iznalaženja neslučenih kreativnih inovacija. Pritom se desilo, ono što danas imamo na Zapadu (a Istok i svi ostali to nevesto oponašaju), da je taj plemeniti kontakt sa umetnošću sveden na pozicije ponude i potražnje — i to u najgrubljim uzansama reklamersko-izrabljivačke i društveno-ulagivačke forme ponašanja. U izražajnim sredstvima Dobanovačkog, na sreću, takav uticaj ma koliko da je prisutan, ne preti da ugrozi onaj izvorni potencijal koji nalazimo kod tako vrsnog grafičara. Logično je očekivati da je Dobanovački spreman da se u budućim svojim traženjima posluži čitavim obiljem vizuelnih životno-empirijskih spoznaja o svemu što ga okružuje, i to na način koji mu u pogledu likovnog opredeljenja kao slobodnoj i humano kreativnoj ličnosti, najviše odgovara.

Opredeljenje, ili mogućnosti Seva Boška (jer je o nekom jasnom opredeljenju u ovom trenutku nezahvalno govoriti), kreću se u smislu vezivanja za prebogot milje folklorično olistalih trambulina kao izuzetno zahvalne podloge za otiskivanje u prostore (kosmopolitiskije gledano) sasvim slobodnih i pre svega ničim poremećenih vizuelnih odnosa. To stoga, jer je umetnički senzibilitet Seva Boška do te mere stvar posebnosti jednog, po mnogo čemu karakterističnog, podneblja, a s tim u vezi i izuzetnog načina vizuelnog mišljenja, da je njegovo prisustvo u redovima boraca za novu vizualizaciju i drugačije shvaćenu mnogopojamnost proširenih medija — višestruko korisno. Opravdanu usmerenost takve tendencije potvrđuje i autor predgovora katalogu (G. Šarčević) u delu teksta gde se kaže da »Ovi projekti izuzetnih likovnih vrednosti daju povod da se postavi pitanje novog diferenciranja dizajna u širem smislu«, pa to u daljem toku misli obrazlaže dosadašnjom skučenom aktivnošću disciplina (oprema knjige, ambalaža, plakat...), koje su dosad i praktično držale primat u komuniciranju sa tzv. mas-medijem. Vezivanjem za audovizuelna sredstva kojima se već odavno operiše u sedmoj umetnosti kao estetskim i sociološko-manipulativnim faktorom kod uticaja na događaje od presudnog značaja po društvo, Sevo je, kao i malobrojni pojedinci, spremno obuhvatio u svoj optički rakurs bezmalo svaku zanemarljivu generaliju svakodnevice, nastojeći tako da neobičnim načini obično, a neobično još neobičnijim. To je na odgovarajući način, želja i onih koji se u umetnost zaklinju, jer im izgleda podnošljivijim život s njom nego li bez nje.

U tom pogledu je i ovakvo javljanje dva sasvim mlada autora, koliko interesantno, toliko i preko očekivan potez.

Milan Milić-Jagodinski

»polja« — časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja

uređuju: dr sergej flere, dr momčilo grubač, zorica stojanović, julijan tamaš, jarošlav turčan (glavni i odgovorni urednik) i jovan zivlak / tehnički i likovni urednik cvetan dimovski / sekretar radmila gikić / članovi izdavačkog saveta: lazar elhart, dr sergej flere, radmila gikić, mr mihailo harpanj (predsednik), branislav panić, dr jože pogačnik i jarošlav turčan / izdaje tribina mladih, novi sad, katolička porta 5, telefon 43-196 / rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 190 / godišnja pretplata 30 dinara, za inostranstvo dvostruko / žiro-račun 65700—603—997 kod novosadske banke u novom sadu / lektor milan živanović / korektor raša perić / meter miroslav pešić / štampa »prosveta«, novi sad, stevana sremca 13.

na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku, obrazovanje i kulturu broj 413—152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga.